

lietuvių pavardės, lietuviškos pavardės ir lietuviškos kilmės pavardės skirtinga samprata. S. Valentas pranešime „Senoji dvikamienių asmenvardžių prasmė“ kalbėjo apie G. Schrammo idėjos pritaikymą, tyrinėjant senuosius dvikaminius asmenvardžius, kuriuos rekonstruoti pradėjo K. Būga: juose nesunku įžvelgti ide. herojinės poezijos bruožų.

Po konferencijos išsamiai apibendrintos aptartosios idėjos: žodžio *apidėmė* reikšmės ir formos variantai, pavardžių *Oginskis, Pilsudskis* ir pan. traktuotė (lietuviškos pavardės ar lietuviškos kilmės pavardės?) ir t.t. Konferencijos tezės paskelbtos atskiru leidiniu („Kazimiero Būgos konferencija: etimologija ir onomastika“, Vilnius, 1996, 17 p.). Čia rasime ir negalėjusios dalyvauti M. Razmukaitės tezes „Priesaginiai Lietuvos oikonimai iš asmenvardžių“.

Skirmantas Valentas

Kelios pastabos apie tarmių tekstų kaupimą bei šnektų žodynus

Autentiški tarmių tekstai bei įvairių šnektų žodynai yra vienas svarbiausių šaltinių tirti kalbos istoriją, be jų neįmanomas joks išsamesnis diachroninis kiekvieno kalbos lygmens nagrinėjimas. Kita labai svarbi priežastis yra ta, jog mūsų tarmės pačiuose nuošaliausiuose Lietuvos kaimuose, galima sakyti, gyvuoja paskutinius dešimtmečius. Dėl žmonių persikėlimo gyventi į kitą vietą keičiasi kaimo bendruomenė, kinta ir pati kalba. Bendrinė kalba įsigali visose gyvenimo srityse, nyksta senosios kaimo realijos. Todėl taip svarbu yra užrašyti kuo daugiau senesnės kartos, kuri yra išlaikiusi šnektos fonetikos, morfologijos, leksikos bei sintaksės sistemą, tekstų. Beje, lietuvių kalbos tarmių tekstų rinkimas bei skelbimas jau turi šio kias tradicijas, plačiau žr. Z. Babickienė, (Rec. :) A. Girdešis, Taip šneka tirkšliškiai, Vilnius, 1996, – Blt XXXII (1).

Jau šis tas padaryta ir rengiant lietuvių kalbos šnektų žodynus. Regioninių tarminių žodynų pradininkas yra V. Vitkauskas. Turime jo „Šiaurės rytų dūnininkų šnektų žodyną“ (Vilnius, 1976); J. Petrausko ir A. Vidugirio „Lazūnų tarmės žodyną“ (Vilnius, 1985); G. Naktinienės, A. Paulauskienės, V. Vitkausko „Druskininkų tarmės žodyną“ (Vilnius, 1988).

Džiugu, kad šis sunkus (pasak žymaus lenkų leksikologo ir leksikografo V. Doroševskio, žodyno rašymas bei jo rengimas – tai irklavimas prieš vėją), tačiau labai svarbus kalbos mokslui darbas

toliau yra tęsiamas. Jau spausdinamas Zietelos šnektos žodynas, kurio iniciatorius ir autorius yra A. Vidugiris (mokslinė red. – D. Mikulėnienė). Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas išleis paminklą išnykusiai Zietelos lietuvių tarmei. Rašomas Dieveniškų šnektos žodynas, kurio pradininkas bei iniciatorius taip pat A. Vidugiris. Prie to žodyno darbo prisideda K. Morūnas, D. Mikulėnienė, L. Grumadienė ir kt. Kaupiama Pelesos šnektos žodyno karto- teka, kurią reikėtų kuo greičiau sudaryti, kol dar neišnykusi tradicinė tarmė. J. Kardelytė rašo Gervėčių tarmės žodyną. Kupiškio tarmės žodynas, kurio sumanytoja ir autorė yra K. Voslytė, jau eina į pabaigą. B. Vanagienė jau įpusėjo Mosėdžio šnektos žodyną. Iš esmės baigta kaupti didžiulė Griškabūdžio tarmės žodyno karto- teka, kurios iniciatorius A. Pupkis. Daugiausia žodžių surinko J. Augustaitis, G. Čepaitienė, J. Jurevičius, J. Švambarytė, V. Valentaitė, A. Vidžiūnas ir kt. Jau pradėtas rašyti pats žodyno tekstas.

Zofija Babickienė

MARTA RUDZĪTE

Ši gada 19. jūlijā latviešu valodniekus pārsteidza skumja vēsts, kas atbalsojās arī daudzās pasaules vietās, kur nodarbojas ar baltu valodu pētniecību, – mirusi profesore Marta Rudzīte. Pēkšņi, negaidīti, pēc īsas un smagas slimības. Īpašs trieciens tas bija profesores kolēģiem Latvijas Universitātes Baltu valodu katedrā, viņas esošajiem un bijušajiem studentiem. Daudzus gadus profesore bija pavadījusi darbā ar studentiem, veltīdama tam ļoti daudz laika un pūļu, un visiem likās tik ikdienišķi un pašsaprotami, ka profesore ir sastopama katedrā vai vismaz katrā laikā sazvanāma pa telefonu. Tiklīdz radās